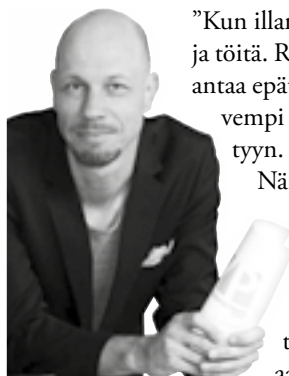

Kohti henkistä huoltovarmuutta

TUUKKA TAMMI

”Kun illan tuntu ennustaa yön tuloa täytyy ryhtyä järjestelemään huomispäivän elämää ja töitä. Raskaimmankaan yön aikana, suurimpienkaan onnettomuuksien hetkellä ei saa antaa epätoivon hiipiä mieleen hetkeksikään, vaan mitä pimeämpi on yösydän, mitä syvempi uhka ja onnettomuus, sitä uhmaavammin on vaeltajan nostettava päänsä pystyyn. Joka niin tekee, se ei sorru, häviä.”

Näin kirjoitti Irmari Rantamala, oikealta nimeltään Algot Untola, keskellä Suomen sisällissotaa keväällä 1918. Kirjoituksen konteksti on julma, ja traagisemmaksi sen tekee tieto Untolan teloituksesta kuukausi kirjoituksen jälkeen.

Sitaatti sopii alkuperäisestä yhteydestään irrotettuna myös muihin kriiseihin, jotka ovat kääntymässä yöstä aamuun. Valoa ei ehkä vielä näy, mutta tiedämme, että pian aurinko nousee. Koronaepidemiassa on jo syytä uskoa aamunsarastukseen. Se, nouseeko aurinko keväällä, kesällä vaiko vasta syksyllä, jää nähtäväksi.

Nyt ”täytyy ryhtyä järjestelemään huomispäivän elämää ja töitä”. Millaisia ne ovat pandemian jälkeisessä maailmassa, miten järjestämme yhteiskuntamme niin, että seuraavan kriisin iskiessä kestämmme sen yhtä hyvin tai paremmin.

Virusepidemian torjunnassa Suomi on onnistunut hyvin, mutta myös parannettavaa on paljastunut. Vuoden 2012 kansallinen varautumissuunnitelma on ollut kullannarvoinen työkalu, mutta se rajoittuu terveysturvallisuuteen. Poikkeustilan aiheuttamien sosiaalisten ja taloudellisten haittojen vähentäminen on ollut reaktiivista; kattavaa suunnitelmaa ei ole. Yritysten ja irtisanottujen taloudellinen ahdinko, ikäihmisten tai etäkoululaisten yksinäisyys, hoitojonot ja palveluiden käyttämättömyys, perheväkivalta, päihde- ja mielenterveysongelmat, liikunnan puute ja niin edelleen. Miten näitä haittoja voisi suitsia samalla kun covid-19-sairastavuus pidetään kurissa?

Hahmottelu on käynnissä. Jo kriisin alussa koottiin useampi työryhmä miettimään yhteiskunnallisten haittojen minimointia. Martti Hetemäen työryhmän raportissa kesällä 2020 esiteltiin suunnitelma koronakriisin jälkihoito- ja jälleenrakennusstrategiasta. Työryhmää tukemaan asetettiin covid-19-tiedepaneeli. Myös tiederahoittajat lähtivät liikkeelle ketterästi. Suomen Akatemia ja monet säätiöt käynnistivät pikahakuja kriisin tutkimukseen. Tekeillä onkin paljon koronavaikutusten tutkimusta.

Uusin puheenvuoro tuli helmikuun alussa Suomalaiselta Tiedeakatemialta, jonka monitieteellisen työryhmän raportissa analysoidaan, mistä elementeistä Suomen kriisinkestävyys rakentuu, ja esitetään seitsemän tavoitetta sen vahvistamiseksi. Pääviesti on, että toimintakykyinen yhteiskunta on kriisinkestävä. Moniaineksisesta raportista tekee mieli nostaa esiin uusiokäsite henkinen huoltovarmuus: henkisen hyvinvoinnin turvaaminen kriisitilanteessa.

”Huomispäivän järjestely” on vasta alussa ja lähivuodet ovat isetutkiskelun aikaa. Tulemme kuulemaan, mitä todella tapahtui sekä tulkintoja siitä, missä onnistuimme hyvin, missä emme ja miten korjata vauriot. Toivottavasti isetutkiskelu johtaa entistä parempaan iskunkestävyyteen.

”Joka niin tekee, se ei sorru, häviä.”